

Keuze uit de aanwinsten

Afb. 1. Haardscherm van palissanderhout en violethout, gedeeltelijk verguld, ingelegd met lapis lazuli en bekleed met geel Jacquard-weefsel.

H. 110 cm, Br. 78 cm, D. 36 cm.

AMSTERDAM, fa. E. J. VAN WISSE-
LINGH & CO., 1899, naar ont-
werp van THEODOOR WILLEM
NIEUWENHUIS.

Op de bovenregel, aan de ach-
terzijde, gemonogrammeerd
TN (dooreen) en gedateerd
1899.

Opm.: De oorspronkelijke
bekleding van het haard-
scherm is verloren gegaan. De
huidige, die is ontworpen door
Nieuwenhuis en uitgevoerd
door W. G. J. Ramaer te Hel-
mond, is door de verkoper
aangebracht. Th. W. Nieuwen-
huis (1866-1951) was vanaf
1898 als ontwerper werkzaam
voor de meubelwerkplaats van
de firma E. J. van Wisselingh
& Co., naast o.a. C. A. Lion
Cachet en G. J. Dijsselhof.
Herk.: Kunsth. C. J. J. Wee-
genaar, 's-Gravenhage. Aan-
koop 1988 (inv.nr. 1988-42).

Afb. 2. Servet van wit linnen
damast. Gestrooide bloemen
en insecten, de randen met
siertrossen van bladeren en
vruchten en in de hoeken het

gevierendeelde wapen
Rijckaert-Bartolotti van den
Heuvel.

H. ca. 116 cm, Br. ca. 82 cm.
NOORD-HOLLAND, ca. 1660-70.

Opm.: Jacobus Rijckaert
(1610-1671) huwde, Amster-
dam 1638, Constantia Barto-
lotti (1615-1679). Gezien het
feit dat in dit servet het wapen
Rijckaert gevierendeeld is met
dat van Bartolotti, en gelet op
de in kruissteek aangebrachte
merken, *RH* en *48*, lijkt het
aannemelijk dat het damast
geweven werd voor de dochter
van dit echtpaar, Susanna
(1642-1712), die in 1668
huwde met Constantijn Huy-
gens jr. (1642-1697). Mogelijk
zijn tezeldertijd tafelstellen
vervaardigd zowel voor haar
moeder als voor haar zuster:
andere, overigens geheel iden-
tieke, servetten zijn gemerkt
RP en *24* (Margaretha Rijck-
aert (1640-1722) huwde in
1661 met Adriaen Pauw, heer
van Nieuwerkerk
(1637-1664)), in nog weer
andere servetten met een
geheel gelijk bloempatroon en
randen is het wapen Rijckaert-
Bartolotti niet gevierendeeld
maar doorsneden en deze laat-
ste zullen daarom oorspronke-
lijk waarschijnlijk aan de moe-
der hebben toebehoord (een

dergelijk servet werd in 1988
geschonken door de heer J. G.
du Preez te Haarlem; inv.nr.
1988-24). Wapens werden
veelal aan reeds bestaande
damastpatronen toegevoegd;
van dit patroon zijn ook
damasten bekend met a) de
gekoppelde wapens van
Douwe van Aylva en Lucia
van Meckema, 1662; b) het
gevierendeelde wapen Studler
van Zurck-Thibaut;
c) hetzelfde wapen met hart-
schild Bergen; en d) het alli-
antiewapen van mr. Adriaen
Boogaert (1634-1708) en Anna
Briell gen. Welhoeck
(1639-1688, gehuwd 1655).
Litt.: J. E. Elias, *De Vroed-
schap van Amsterdam*, I, pp.
194, 386-388; E. C. M. Prins,
'Grafstenen in de Kloosterkerk
te 's-Gravenhage', *De Neder-
landsche Leeuw* 72 (1955),
pp. 384-386; cat.tent. *Damast,
's-Hertogenbosch* 1959, nr. 46;
C. A. Burgers, 'De Friese
wapens... in linnen tafeldamas-
ten...', *De Vrije Fries* 44 (1960),
p. 145; G. Leonhardt, *Het huis
Bartolotti en zijn bewoners*,
Amsterdam 1979, pp. 69-71.
Herk.: Geschenk van de heer
C. A. Burgers te Haarlem ter
gelegenheid van het afscheid
van drs. A. L. den Blaauwen
als directeur van de Afdeling

Beeldhouwkunst en Kunstnijverheid, 1988 (inv.nr. 1988-17).

Afb. 3. Servet van wit linnen damast. Gestrooide bloemen, randen met bloemtakken die voortspruiten uit de opengeperde muilen van gestileerde dolfijnen; in de hoeken het vrouwswaapen De Witt.

H. ca. 119 cm, Br. ca. 90 cm. NOORD-HOLLAND, ca 1660-70. *Opm.*: Waarschijnlijk vervaardigd ofwel voor Wendela Bicker (1635-1668), in 1655 gehuwd met raadpensionaris Johan de Witt (1625-1672), of voor haar schoonzuster Maria van Berckel (1632-1706) die in 1650 trouwde met Cornelis de Witt (1623-1672), ruwaard van Putten. Het servet is met kruissteekjes gemerkt met de gekroonde initialen *HW* met daaronder 24, waaruit blijkt dat het echtpaar Hoog-de Witt (zie hieronder) in de eerste helft van de 19de eeuw nog 24 van dergelijke servetten bezat. Het bloempatroon komt ook voor op a) servetten zonder wapens (o.a. Rijksmuseum Amsterdam, inv.nr. 1977-336, afkomstig uit de boedel van kasteel Ruurlo), b) op tafelgoed met in de hoeken (onder) het gekroonde gevierendeelde wapen van Dirk Tulp (1624-1682) en (boven) het gekroonde ovale wapenschild van Catharina Resteau (1643-1707, gehuwd in 1676), zie: J. Six, 'Oud Tafellinnen', *Het Huis Oud en Nieuw* 6 (1908), p. 43, pl. III; J. E. Elias, *De Vroedschap van Amsterdam*, I, pp. 348-349; II, p. 1104, c) tafelgoed met in de hoeken de gekroonde alliantiewapens van dr. Nicolaes Pietersz Croeser (sterft 1687) en Magteld van Santen (gehuwd 1658). Een qua patroon enigszins bijpassend, waarschijnlijk ca. 1680-90 bijgemaakt tafellaken (inv.nr. 1987-27), zonder

wapeninweving, werd met zes De Witt-servetten aan het museum geschonken; midden- en randpatroon en toegevoegd tussenrandje van dit tafellaken zijn gelijk aan die van een servet met twee alliantiewapens, geweven voor het Zweedse echtpaar Hans Ehrenpreus (1664-?) en Catharina Linroth (1666-1721, gehuwd 1691), zie: cat.tent. *Damastdukttyg fraan Stockholms Stad och Län*, Stockholm 1936, nr. 790.

Litt.: P. C. Molhuysen en P. J. Blok, *Nieuw Nederlandsch Biografisch Woordenboek*. III (1914), pp. 1450-1453, 1459-1469; *Nederland's Patrië* 16 (1926), pp. 35-37; *idem* 48 (1962), pp. 166-167; cat. veil. Van Stockum's Ant. B.V. 's-Gravenhage 2/3-9-1987, nr. 522.

Herk.: Johan de Witt (1625-1672) × (1655) Wendela Bicker (1635-1668) of Cornelis de Witt (1623-1672) × (1650) Maria van Berckel; Johan de Witt (1662-1701, zoon uit het huwelijk De Witt-Bicker) × (1692) Wilhelmina de Witt (1671-1701, dochter uit het huwelijk De Witt-van Berckel); Cornelis de Witt (1696-1769) × (1718) Catharina Wilhelmina van den Honert; of mr. Herman Cornelis de Witt (1728-1778) × (1761) Magdalena Cornelia Buck, uit welk huwelijk Maria de Witt, die volgt, of Johan de Witt (1720-1783) × (1742) Abigaël Constantia Roos, uit welk huwelijk Cornelis de Witt (1745-1813, kinderloos) × (1784) Emerentia van Renten; Maria de Witt (1777-1861) × (1798) mr. Hermanus Pieter Hoog (1769-1847); dr. Johannes Hoog (1799-1827) × (1825) Hermina Cramer (1801-1858); mr. Herman Cornelis Hoog (1806-1871) × (1829) Johanna Catharina Jacoba Carp

(1803-1877); [mr. Hermanus Pieter Hoog (1830-1873)?; Willem Hoog (1831-1885) × (1859) Johanna Christina Enschedé (1839-1900)?; Johan Hoog (1838-1886)?]; Maria Hoog (1833-1911) × (1861) Antonie Marinus Beyerman (1843-1892); mr. Hugo Christiaan Beyerman × (1916) Janna Rinsema. Geschenk van de heer H. C. Beyerman en mevrouw A. Beyerman te Hilversum, 1987 (inv. nr. 1987-28).

Afb. 4. Servet van wit linnen damast. Gestrooide bloemen en het wapen Van der Does. H. ca. 110 cm, Br. ca. 81 cm. ZUIDELIJKE NEDERLANDEN of HOLLAND (?), 4de kwart 17de eeuw.

Opm.: Het servet werd hoogstwaarschijnlijk, als onderdeel van een groot stel tafeldamast, vervaardigd voor het Amsterdams echtpaar Willem van der Does (1655-1729) en Anna van Dinter (1665-1735), gehuwd 1685. Het servet is met kruissteekjes gemerkt met de initialen *RB* met daaronder een *M*, en in de schuin tegenoverliggende hoek 45, waaruit geconcludeerd mag worden dat het echtpaar Rendorp-Boreel (zie hieronder) op het huis Marquette omstreeks 1800 nog 45 van deze servetten bezat. Slechts zelden is de herkomst van een servet zo goed te traceren. Het servet is ogenschijnlijk geheel stelpend (= met een as van symmetrie) geweven, het helmteken is echter, heraldisch juist, asymmetrisch: *een aanzien morenborstbeeld, met zilveren hoofdband waarvan de beide uiteinden links afwappen*; dit deel van het patroon moet derhalve apart getrokken zijn.

Herk.: Willem van der Does (1655-1729) × (1685) Anna van Dinter (1665-1735); Anna Maria van der Does

(1694-1767) × (2°) mr. Albert Schuyt (1675-1752); Wilhelmina Hillegonda Schuyt (1728-1802) × (1756) mr. Joachim Rendorp van Marquette (1728-1792); Jhr. mr. Willem Rendorp van Marquette (1769-1827) × (1792) Pauline Adriana Boreel (1775-1823); Jhr. Jacob Rendorp van Marquette (1795-1879) × (1824) Jkvr. Agneta Maria Catharina Deutz van Assendelft (1799-1869); Jkvr. Paulina Johanna Rendorp van Marquette (1829-1909) × (1855) Jhr. Jan Hugo Gevers (1829-1891); Jhr. mr. Abraham Daniël Theodoor Gevers van Kethel en Spaland (1856-1896) × (1885) Jkvr. Anna Cecilia van Haersma de With (1864-1930); Jhr. Jan Hugo Gevers van Kethel en Spaland (1891-1956) × (1916) Henriette Wilhelmine Adeline van Welderen barones Rengers (1892-1980); Jkvr. H. A. A. Gevers × (1945) R. A. baron van Heeckeren van Brandsenburg (1909-1980); A. A. C. barones van Heeckeren van Brandsenburg × (1973) Jhr. mr. J. A. G. de Vos van Steenwijk. Geschen van de heren C. A. Burgers en J. G. du Preez te Haarlem, 1987 (inv.nr. 1987-68).

Afb. 5. Servet van wit linnen damast. Fantastische bloemen, bladeren en vruchten en de wapens en monogrammen van Willem Philip Kops en Johanna de Vos.
H. ca. 120 cm, Br. ca. 85 cm.
HOLLAND (?), gedateerd ANNO 1745.

Opn.: Willem Philip Kops (1695-1756) en Johanna de Vos (1702-1758, gehuwd in 1720) waren Haarlemse doopsgezinden. Hij was koopman van linnen garens in Haarlem en bezat een garentwijnderij. Zij woonden in het

huis op de Nieuwe Gracht (thans nr. 74), waar later hun kleinzoon Willem Philip Kops de fraaie Louis XVI kamerbetimmering aan liet brengen, naar ontwerp van Abraham van der Hart, welke thans, met de bijbehorende meubelen en wandbespanning, in het Rijksmuseum is opgesteld. In hetzelfde huis hing waarschijnlijk het door F. Decker in 1738 geschilderde schoorsteenstuk, het groepsportret van het echtpaar Kops-de Vos en hun vijf kinderen (Rijksmuseum Amsterdam, inv.nr. C 1478). Ook bezat het echtpaar een buitenverblijf, Garenrust, aan het Zuider Buiten Spaarne. Het servet werd, als onderdeel van een groot stel damast, vervaardigd in het jaar van hun 25-jarig huwelijk, dat op 22 september 1745 met grote luister werd gevierd (P. Langendyk, *Uitlegging van het Zilver Bruilofts Tafereel van den heere Willem Philip Kops en mejufvrouw Johanna de Vos*; J. Punt tekende en graveerde een zilveren-bruilstafereel (J. J. Temminck e.a., *Haarlemmerhout 400 jaar*. Haarlem 1984, p. 131, met afb.; P. Langendyk, *Roo-molenzang op het Vreugdemaal, door den heer Willem Philip Kops en mejufvrouw Johanna de Vos, aan hun werkvolk en bedienden gegeven, ter gedachtenisse van hunne Zilver Bruiloft, in Haarlem den 27 September 1745*, Jan Bosch, Haarlem 1745). Van wat bewaard bleef van het tafelstel ging een deel in de Tweede Wereldoorlog verloren. Het ontwerp van het bloempatroon is nauw verwant aan dat van de modieuze rococo zijdepatronen van omstreeks 1740. De wapens vervangen waarschijnlijk het oorspronkelijke middenmotief, de omkranste spiegelmonogrammen WPK en JVD de originele hoekmotieven (vgl. afb. 6;

zie ook: C. A. Burgers, 'Een achttiende-eeuws servet met bloemmotieven' *Bulletin van het Rijksmuseum* 23 (1975), pp. 76-78).

Herk.: Het echtpaar Kops-de Vos, Haarlem; Familie De Bruyn Kops. Geschen van mr. C. J. de Bruyn Kops ter gelegenheid van zijn afscheid als conservator bij de Afdeling Schilderijen, 1988 (inv.nr. 1988-25).

Afb. 6. Servet van wit linnen damast. Fantastische bloemen, bladeren en vruchten, het gekroonde wapen Kops en het spiegelmonogram NWK van Nicolaas Willem Kops.
H. ca. 118 cm, Br. ca. 87 cm.
HOLLAND (?), gedateerd ANNO 1746.

Opn.: De doopsgezinde Nicolaas Willem Kops (1719-1778) was een achterneef van Willem Philip Kops wiens wapen, met dat van zijn vrouw, op het servet, afb. 5, prijkt. Van zijn vader erfde hij een huis aan de Grote Markt (thans nr. 11) te Haarlem en een hofstede, Bos en Vaart, in Heemstede. Het is onzeker of hij zich, zoals zo velen van zijn familie, met de linnenhandel bezighield; zijn belangstelling ging uit naar wetenschap en kunst. In 1758 was hij Directeur van de Hollandische Maatschappij van Wetenschappen te Haarlem en hij was honorair lid van de Stadstekenacademie aldaar sinds de oprichting in 1772. Op 8 maart 1746 trouwde hij te Haarlem met Elisabeth Bar-naert (1715-1771). Mogelijk werd het stel damast waar dit servet toe behoorde voor die gelegenheid vervaardigd, maar het is niet duidelijk waarom daarin dan alleen zijn omkranste en gekroonde wapen en spiegelmonogram werden ingeweven, beide bovendien twee maal, en niet ook die van zijn vrouw. Evenals op afb. 5

vervangt ook hier het tableau in het midden het originele, geheel bij de stijl van de rand passende ontwerp. Het volledige oorspronkelijke patroon is bekend van een servet uit de schenking Weldam (inv.nr. 1980-281); het is verwant met de zijdepatronen van omstreeks 1740. Het is vooralsnog onzeker waar dit tafelgoed geweven werd.
Herk.: Nicolaas Willem Kops (1719-1778); Familie De Bruyn Kops. Geschenk van mr. C. J. de Bruyn Kops ter gelegenheid van zijn afscheid als conservator bij de Afdeling Schilderijen, 1988 (inv.nr. 1988-26).

Afb. 7. Servet van wit linnen damast, zogenaamd 'kantpatroon'.

H. ca. 121 cm, Br. ca. 86 cm.
 HOLLAND (?), 2de kwart 18de eeuw.

Opm.: Een typerend 'kantpatroon', streng symmetrisch van vormgeving, met een middenmotief met bloemen, grote bladeren en, in dit geval, een gestileerde granaatappel, omraamd door een rand met voluten, bloempjes en velerlei servetwerk-vullingen.

Herk.: De Haarlemse familie Kops. Geschenk van mr. C. J. de Bruyn Kops ter gelegenheid van zijn afscheid als conservator bij de Afdeling Schilderijen, 1988 (inv.nr. 1988-27).

Afb. 8. Servet van wit linnen damast. Naam en wapen van Jkvr. Wilhelmina Henriette van Lynden tot Oldenaller en het jaartal 1857 binnen een krans van druivenranken; randen met bloemboeketten, guirlandes en palmetten.
 H. 85 cm (= weefbreedte),
 Br. 115 cm.

NEDERLAND, gedateerd 1857.

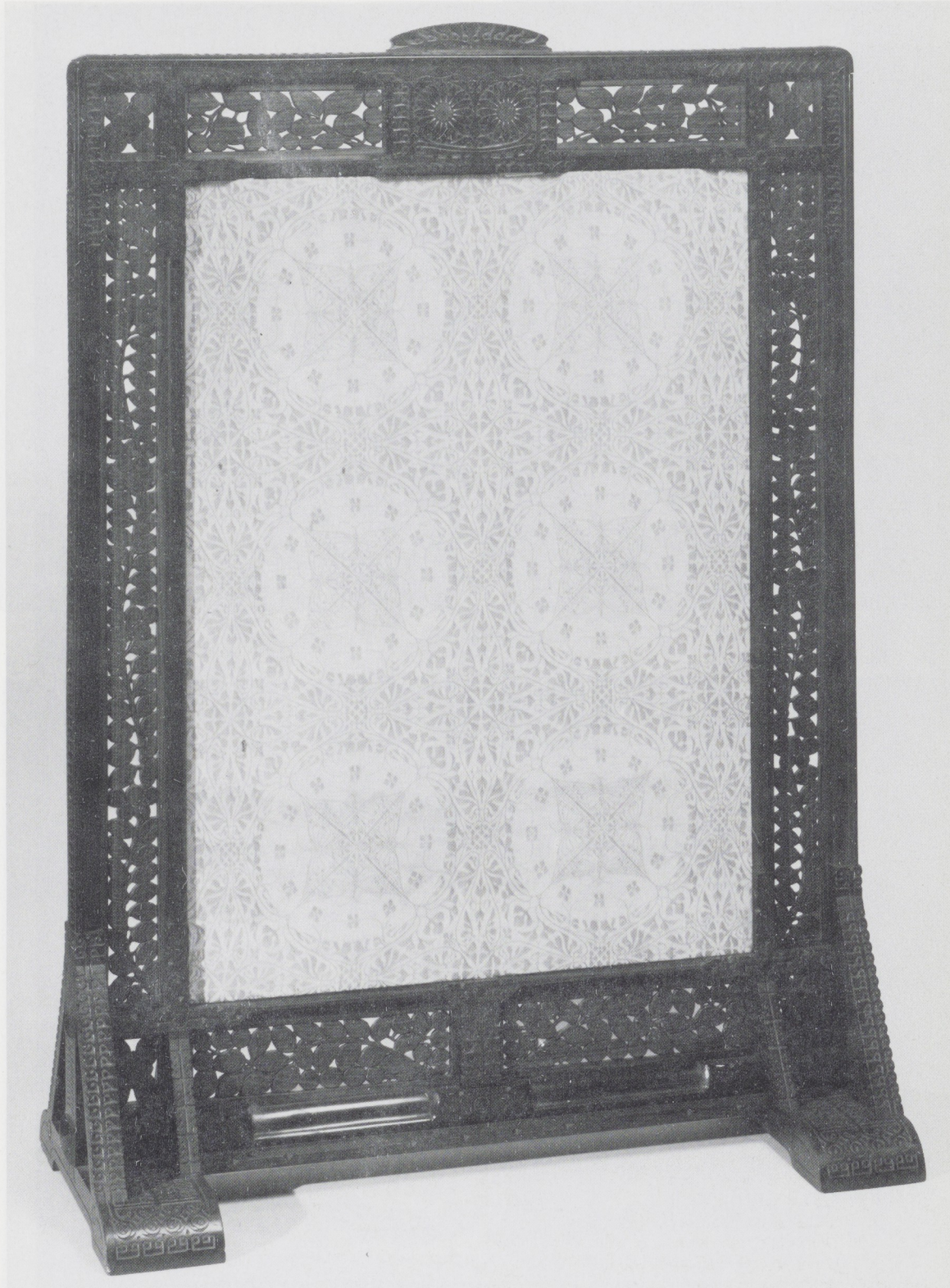
Opm.: Het naam- en wapentableau is, in het midden van het servet, viermaal overdwers

ingeweven in een lopend (= zich niet spiegelbeeldig herhalend) breedterapport; het is echter in de tweede helft van het servet 'terug op' geweven, zodat de twee inwevingen daar wèl in spiegelbeeld staan. Een bijpassend tafellaken (ca. 206 × 207 cm) is gedateerd 1854; naam- en wapeninweving komen daar éénmaal, in het midden, voor (met de krans van druivenranken ca. 89 × 92 cm, het wapentableau alleen ca. 49,5 × 37,5 cm) en zijn daar niet overdwers, maar in de kettingrichting ingeweven. Of er in 1854 ook servetten geweven werden is niet bekend. Ook voor de zuster van Jkvr. van Lynden, Jkvr. Maria Catharina van Lynden tot Oldenaller (Ochten 1803-1892 Nijkerk), werden in 1854 eenzelfde tafellaken en in 1857 servetten geweven met haar naam en wapen.

Het is niet zeker waar het tafelgoed geweven werd. Er waren toentertijd talloze kleine damastfabriekjes in Noord-Brabant, maar ook in Borne (firma S. J. Spanjaard) en Kampen (trijp- en damastfabriek van Gallé, ca. 1696-1866); over het wel en wee van de meeste van deze fabrieken en over hun productie is vooralsnog onvoldoende bekend.

Litt.: *Nederland's Adelsboek* 13 (1915), p. 226.

Herk.: Jkvr. Wilhelmina Henriette van Lynden tot Oldenaller (huis Appelenburg, Ochten 1801-1882 Nijkerk). Geschenk van mevrouw M. G. A. baronesse van Voerst van Lynden te Fleringen, 1989 (inv.nr. 1989-9).

3

4

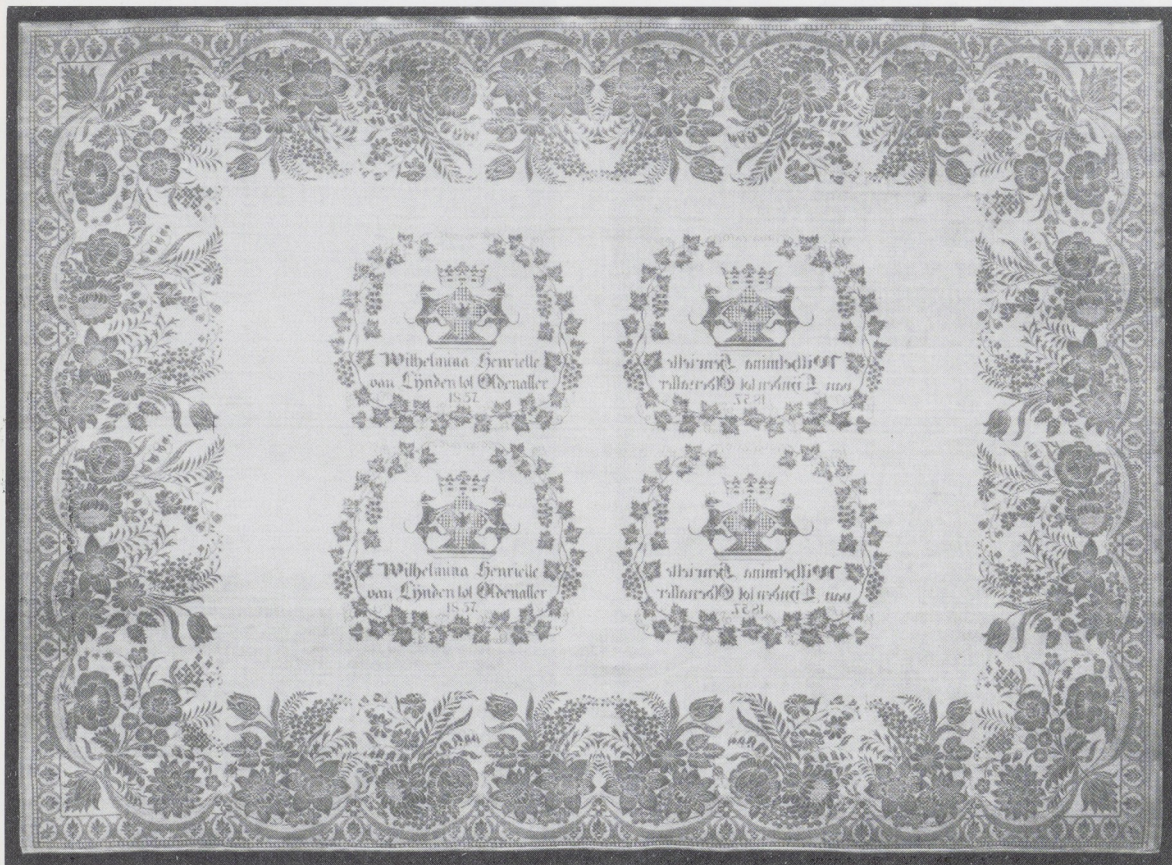
5

6

7

8